

ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПРІОРИТЕТНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ПИТНОЮ ВОДОЮ

Григорович Р.В.

(юрист)

***Анотація.** У статті аналізуються нормативно-правові та теоретико-правові основи віднесення питної води до об'єктів правового регулювання.*

***Ключові слова:** питна вода, об'єкт правового регулювання, екологічні правовідносини.*

***Аннотация.** В статье анализируются нормативно-правовые и теоретико-правовые вопросы отнесения питьевой воды к объектам правового регулирования.*

***Ключевые слова:** питьевая вода, объект правового регулирования, экологические правоотношения.*

***Summary.** The article deals with the legal normative and theoretical issues concerning classifying drinking water as an object of legal regulation.*

***Keywords:** drinking water, object of legal regulation, ecological relations.*

У сучасній юридичній літературі усталеним є висновок про те, що “такі основні права людини, як право на життя і право на здоров'я, не можуть бути реально здійснені, незважаючи на їх юридичне закріплення, без найважливішої забезпечувальної умови - права на необхідну кількість питної води нормативної якості”[1]. Отже, сама “наявність безпечної для життя і здоров'я людини питної води є невід'ємною умовою дотримання і реалізації конституційно закріпленого суб'єктивного права на безпечне для вказаних благ довкілля, адже вода є складовою останнього”[2]. При такій констатації згаданого соціального пріоритету відзначимо, що донині на науковому рівні поки що відсутні комплексні правові дослідження проблематики визначення сутності та змісту пріоритетності забезпечення суспільства питною водою належної якості як необхідної умови гарантування здоров'я та добробуту людини і суспільства.

Загалом необхідність розробки актуальних питань, пов'язаних з визначенням сутності та змісту пріоритетів забезпечення суспільства питною водою належної якості як необхідної умови гарантування здоров'я та добробуту людини і суспільства викликане низкою причин, основними з яких, на нашу думку, є: 1) відсутність цілісної системи правового регулювання пріоритетності забезпечення суспільства питною водою належної якості; 2) неефективність правового забезпечення державного контролю за додержанням встановлених стандартів якості питної води; 3) повільне становлення механізмів та інструментів громадського контролю за питною водою; 4) фрагментарність законодавчого регулювання з цих питань; 5) перевантаження законодавчої бази в цій галузі різногалузевими нормативно-правовими актами, що об'єктивно ускладнює забезпечення належної якості питної води в ході господарської діяльності; 6) повільний процес правової адаптації законодавства України у відповідній галузі суспільних відносин до законодавства ЄС та світових вимог; 7) відставання правової регламентації якості питної води від технологічних можливостей вимірювання показників її якості, використання надсучасних технологій у цій сфері; 8) ігнорування пріоритетності вимог питної води та питного водопостачання при застосовуванні інших видів загального та спеціального водокористування в економіці України; 9) недосконалість правового регулювання питань раціонального використання та охорони питної води; 10) невирішеність загальних еколого-правових проблем раціонального водокористування та водоохорони. Наведений стислий перелік таких причин є, очевидно, неповним та потребує подальшої наукової кваліфікації та уточнення з урахуванням змін, що відбуваються у структурі водогосподарського комплексу України та у регулюванні правовідносин щодо питного водопостачання.

Саме поняття пріоритетності питної води та питного водопостачання в екологічному законодавстві України є розмитим, розпливчастим, недостатньо визначеним на науково-доктринальному та нормативно-правовому рівнях. Тут “що не визначення, то нові питання і неясності, яких не повинно бути “за визначенням” через необхідність однозначності й точності термінології”[3].

Якщо звернутися до науково-доктринального визначення сутності пріоритетності питної води та питного водопостачання, то слід відзначити, що фундаментальне значення для розуміння суті та змісту цих питань мали висловлені класиком еколого-правової науки О.С. Колбасовим. Він, зокрема, зазначав, що “вода настільки необхідна для існування людей, що якась перешкода задоволенню їх потреб у воді загрожувала б здоров’ю людини і добробуту суспільства. Тому на відміну від законодавства про землекористування, яке не дає особливих переваг використанню землі для особистих потреб громадян, водне законодавство закріплює першочерговість використання природних запасів води питної якості для задоволення особистих потреб населення”[4]. Цей вчений відзначав, що забезпечення населення якісною питною водою є одним з ключових елементів водогосподарської і в цілому екологічної політики держави[5].

У розвиток цієї наукової позиції в сучасній українській еколого-правовій науці А.С. Євстігнєєвим була висловлена думка про те, що пріоритетність питного водопостачання має оцінюватися в контексті існуючих видів спеціального водокористування. Саме у такому контексті дана пріоритетність сформульована, зокрема, у вигляді принципу в Законі України “Про питну воду та питне водопостачання” (стаття 6) [2]. Іншими видами спеціального водокористування відповідно до положень частини першої статті 48 Водного кодексу України є: забір води з водних об’єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води; скидання забруднюючих речовин у водні об’єкти; забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів[2].

З точки зору А.С. Євстігнєєва, “пріоритет питного водопостачання в розумінні ст. 6 Закону вказує на те, що державна політика у відповідній сфері повинна передусім враховувати і забезпечувати потреби населення у питній воді, і вже після цього – надавати можливість здійснювати інші види спеціального водокористування”. Можна також погодитися із цим вченим у тому, що законодавче закріплення даного пріоритету “є позитивним та потрібним в цілях недопущення завдання шкоди найвищим соціальним цінностям, якими, відповідно до положень ст. 3 Конституції України, є життя і здоров’я людини”[2].

В.О. Джуган вважає пріоритетами ефективної державно-правової політики у сфері води: 1) орієнтацію на ефективну реалізацію водного законодавства України, збереження водного фонду України; 2) поєднання державно-правової водної політики з іншими напрямками державної політики; 3) оптимальне узгодження водно-екологічних та соціальних інтересів; 4) поєднання раціонального використання і охорони водних об’єктів, що потребують особливої охорони; 5) пріоритетність питного водопостачання і водоохоронних заходів; 6) реалізацію міжнародних договорів з метою належного правового режиму транскордонних водних об’єктів; 7) орієнтування на європейські стандарти кількісного і якісного стану вод; 8) забезпечення реалізації функцій управління використанням та охороною вод; 9) формування у населення екологічного світогляду[6]. Таким чином, пріоритетність питного водопостачання розглядається цим автором у контексті пріоритетів ефективної державно-правової водної політики.

В юридичній літературі також сформульовано позицію, за якою повного урахування та державного гарантування критеріїв пріоритетності питної води та питного водопостачання не може бути здійснено через економічні, управлінські та інші труднощі[3].

Зазначимо, що спробу розгорнутого дослідження пріоритетів питної води та питного водопостачання в сучасній російській еколого-правовій літературі зробив Л.О. Тимофєєв. З його точки зору, “розробка пріоритетів правового забезпечення у галузі задоволення питних потреб населення ... повинна бути орієнтована, передусім, на захист життя, здоров’я людей і сприятливого стану довкілля як найважливіших умов” виживання суспільства[1].

Підсумовуючи наведені позиції, зауважимо, що, як видно, єдиного підходу у розумінні сутності та змістовного розкриття пріоритетності питної води та питного водопостачання в юридичній літературі на сьогодні не існує, хоча проти виокремлення даного пріоритету ніхто з авторів, зрозуміло, не виступає.

На наш погляд, для ґрунтового та концептуально завершеного аналізу змісту даного поняття слід звернутися ще до позиції ще одного автора, “думку якого необхідно враховувати. Це законодавець”[7].

Слід звернути увагу, що поняття пріоритетності останнім часом досить широко використовується в українському законодавстві, зокрема у таких сферах, як: 1) пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві[8]; 2) державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб[9]; 3) території пріоритетного розвитку[10]; 4) пріоритетні напрями розвитку науки і техніки[11]; 5) пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу[12]; 6) пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні[13].

З аналізу відповідних законодавчих актів випливають такі загальнотеоретичні висновки, значущі в аспекті аналізу проблематики пріоритетності питної води та питного водопостачання: 1) така пріоритетність об'єктивно впливає з виняткової значущості та незамінності питної води у життєдіяльності людини і суспільства; 2) високий рівень питного водозабезпечення є важливою умовою збереження і зміцнення здоров'я людини, добробуту суспільства; 3) пріоритетність питної води та питного водопостачання має забезпечуватися сукупністю організаційно-правових та економічних заходів; 4) гарантування пріоритетності питної води та питного водопостачання необхідне для розв'язання найважливіших соціально-економічних проблем суспільства.

Принцип пріоритетності питної води ґрунтується на вміщеному у пункті 1 статті 3 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 р. принципі пріоритетності вимог екологічної безпеки, обов'язковості додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності[14].

Слід мати на увазі, що відповідно до пункту 4 статті 3 Закону України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” від 11.07.2001 р. раціональне природокористування, а відтак і раціональне використання питної води як одного з природних ресурсів, визначено одним з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на період до 2020 року[11].

Згідно з пунктом 6 частини першої статті 4 Закону України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 8.09.2011 р. широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища визначено стратегічним пріоритетним напрямом інноваційної діяльності в Україні на період 2011-2021 рр. [13] Важливим елементом довкілля є такий різновид природних ресурсів як питна вода, раціональна використання та охорона якої, відтак, слід також віднестися до пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні.

Питання покращення якості води, яка споживається населенням, визнано Постановою Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 05.03.1998 р. пріоритетним завданням охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів[15]. З семи пріоритетних напрямів державної політики, проголошених цією Постановою, один безпосередньо стосується питної води – це “поліпшення екологічного стану басейнів рік України та якості питної води”[15].

Тією чи іншою мірою пріоритетність питної води та питного водопостачання відзначається в таких нормативно-правових актах програмного характеру, як Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води[16], Загальнодержавна програма «Питна вода України на 2006-2020 роки» [17], Концепція розвитку водного господарства України[18], Загальнодержавна цільова програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року[19].

Зокрема, Концепцією розвитку водного господарства України, зокрема, передбачалася у період до 2005 р. реалізація першочергових заходів, спрямованих на досягнення гарантованого питного водопостачання, насамперед за рахунок підземних вод;

відродження малих річок та впровадження першочергових заходів, передбачених Національною програмою екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води; комплексне використання Дніпровського каскаду та інших водосховищ, повне використання гідроенергетичного потенціалу і збільшення частки високоманеврених потужностей. Водночас на другому етапі (2005-2015 роки) передбачається реалізувати розроблені пріоритетні проекти, орієнтовані на досягнення балансу між попитом на воду і відновною спроможністю водних об'єктів. При цьому головними завданнями цього етапу визначені оптимізація територіально-галузевої структури водокористування на засадах пріоритетності водоощадливих технологій виробництва; реалізація водоохоронних проектів, що забезпечують підвищення екологічної ефективності функціонування водогосподарського комплексу; опрацювання стандартів визначення межі стійкості водних об'єктів до антропогенних та техногенних навантажень і визначення параметрів збалансованості використання і відтворення водно-ресурсного потенціалу[18].

Як зазначається у Загальнодержавній цільовій програмі "Питна вода України" на 2011-2020 роки, затвердженій Законом України від 3.03.2005 р., її метою є забезпечення гарантованих Конституцією України прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених нормативів[17]. Ця ж Програма називає забезпечення населення України питною водою належної якості однією з пріоритетних проблем як у регіональному вимірі, так і в загальнодержавному масштабі, розв'язання якої необхідне для збереження здоров'я, поліпшення умов життєдіяльності і підвищення рівня життя населення[20].

Важливим вбачається забезпечити реалізацію державної політики у сфері питної води та питного водопостачання; підвищити якість питної води та очищення стічних вод; забезпечити утилізацію осадів, що утворюються під час очищення стічних вод та питної води; поліпшити санітарну, епідемічну та екологічну ситуацію в Україні; забезпечити охорону джерел питного водопостачання; впровадити на підприємствах питного водопостачання та водовідведення новітні технології із застосуванням сучасного обладнання, приладів і матеріалів; зменшити втрати питної води; забезпечити цілодобове постачання якісної питної води населенню, що має доступ до систем централізованого водопостачання. При цьому в числі основних завдань національної екологічної політики визначено приведення якості питної води у відповідність до європейських стандартів[17].

Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року від 24.05.2010 р. у сфері питної води та питного водопостачання визначає такі пріоритетні заходи: 1) відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та екологічного стану малих річок; 2) будівництво і реконструкція групових водопроводів (очисних споруд, магістральних водоводів, розвідних мереж), запобігання виникненню аварійних ситуацій на них; ліквідації наслідків шкідливої дії вод, захисту населених пунктів, виробничих об'єктів та сільськогосподарських угідь; 3) забезпечення централізованим питним водопостачанням сільські населені пункти, що користуються привізною водою, та здійснити пошук джерел підземних вод для питного водопостачання.

Окрім того, пріоритетними завданнями Програми у напрямі екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро та поліпшення якості питної води визначені: упорядкування споруд водовідведення на об'єктах житлово-комунального господарства, господарських об'єктах та урбанізованих територіях; забезпечення екологічно безпечного функціонування дніпровських водосховищ; запобігання забрудненню підземних вод; створення більш чистого виробництва, замкнутих (безстічних) систем виробничого водопостачання, впровадження мало- і безводних технологій, забезпечення повторного використання стічних вод; зменшення впливу радіоактивного забруднення на водні об'єкти у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення; відродження та підтримання сприятливого гідрологічного стану річок та ліквідація наслідків шкідливої дії вод; удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро[19].

Слід зауважити також, що в Україні прийнято та діє спеціальний нормативно-правовий акт у досліджуваній сфері – Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.2002 р., яким, зокрема, зроблено спробу визначити правові, економічні та організаційні засади функціонування системи питного водопостачання, спрямовані на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою, а також закладено законодавчу основу системи відповідного нормативного масиву включно із підзаконними актами та нормативно-технічними документами і проголошено принцип пріоритетності питного водопостачання[21].

У науковій літературі, між тим, висловлювалася думка щодо дискусійності та неоптимальності такого способу забезпечення пріоритетності питної води та питного водопостачання, як прийняття спеціального закону, присвяченого врегулюванню відповідних правовідносин[22].

Відповідно до частини першої статті 45 Водного кодексу України у разі маловоддя, загрози виникнення епідемій та епізоотій, а також в інших передбачених законодавством випадках права водокористувачів можуть бути обмежені або змінені умови водокористування з метою забезпечення охорони здоров'я людей та в інших державних інтересах. При цьому пріоритетність надається використанню вод для питних і побутових потреб населення[20]. У такий спосіб принцип пріоритетності питної води прив'язаний до умов та підстав обмеження прав водокористувачів та покликаний гаратувати права споживачів у даній галузі суспільних відносин[20].

Так само згідно з пунктом 7 частини першої статті 55 Водного кодексу України виникнення необхідності першочергового задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення є підставою для припинення права спеціального водокористування[20].

Відповідно до частини третьої статті 66 Водного кодексу України у разі стихійного лиха, аварій, інших екстремальних ситуацій, а також перевитрати водокористувачем встановленого ліміту споживання води місцеві ради мають право зменшувати або забороняти споживання питної води для промислових потреб з комунальних водопроводів і тимчасово обмежувати споживання її з відомчих господарсько-питних водопроводів в інтересах першочергового задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення[20].

Отже, саме цільове використання водних об'єктів, обумовлене їх здатністю слугувати цілям забезпечення питною водою населення, передбачає певні обмеження прав водокористувачів за рішенням відповідних органів публічної влади. Така юридична концепція, втілена в нормах Водного кодексу України, цілком відповідає сучасним уявленням щодо необхідності забезпечення правом “оптимального, гармонійного поєднання приватних та суспільних інтересів”[23; 24].

У системному зв'язку з вищенаведеними приписами Водного кодексу України в Законі України «Про питну воду та питне водопостачання» пріоритетність питного водопостачання перед іншими видами спеціального водокористування визначається як один з принципів державної політики у сфері питної води та питного водопостачання (стаття 6 Закону). У системному зв'язку з цим принципом перебуває визначений у цій же статті принцип гарантованого першочергового забезпечення питною водою населення для забезпечення питних, фізіологічних, санітарно-гігієнічних та побутових потреб[21].

А.С. Євстігнєєв відзначив у цьому зв'язку що, з його точки зору, “доцільним було би визначити вказаний принцип не тільки в якості принципу державної політики, але й як принцип відповідного законодавства. Такий підхід вказував би на необхідність дотримання принципу пріоритетності питного водопостачання при формулюванні нормативних приписів, які врегульовують здійснення спеціального водокористування, що за сучасного стану законодавства забезпечується недостатньо”[2]. Водночас як негативну рису водного законодавства він відзначає те, що Водний кодекс України не забезпечує безпечного для життя і здоров'я населення питного водопостачання та його пріоритетності по відношенню до інших видів спеціального водокористування. Зокрема, він посиляється на те, що відповідні норми Водного кодексу України допускають паралельне і одночасне використання одного і того ж самого водного об'єкта для забору води для питних потреб та

для, зокрема, скидання у нього забруднюючих речовин, що вже саме по собі є ризикованим, адже створює ймовірність забруднення під час такого скидання вод, які потрапляють у водогін[2].

На наш погляд, не є істотно важливим те, чи буде вказаний принцип називатися принципом державної політики, чи принципом водного законодавства України. Зазначимо, що в останньому випадку, він має розглядатися як принцип не лише законодавства про питну воду та питне водопостачання, але як загальний принцип усього водного законодавства України і, як такий, повинен, очевидно, знайти своє місцерозташування у відповідних нормах Водного кодексу України[25]. Проте на сьогодні, як відомо, окремої статті, присвяченої принципам водного законодавства, Водний кодекс України не вміщує взагалі.

До того порушена проблема має і дещо інший вимір: А.С. Євстігнєєв цілком слушно звертає увагу на те, що принцип пріоритетності питної води та питного водопостачання не має “наскрізного”, ключового значення для норм чинного водного законодавства, з чим не можна не погодитися. Відтак, і Водний кодекс України, й інші законодавчі акти мають зазнати таких змін, які б забезпечили “реальність, а не формальність вказаного пріоритету та попереджувати порушення екологічної безпеки через вживання населенням неякісної питної води”[2].

Реальність такого принципу, безумовно, має бути підкреплена відповідними правовими гарантіями. Адже лише встановлення, декларування законодавцем пріоритету питної води та питного водопостачання недостатньо для реалізації відповідних правових приписів. Відповідні правові гарантії та їх закріплення набуває особливого значення за умови гострого дефіциту відповідного виду природних ресурсів. Такі гарантії покликані, зокрема, забезпечити “адресність і повноту задоволення необхідних потреб”[1].

Вважаємо, що частково такі гарантії встановлені Водним кодексом України та Законом України “Про питну воду та питне водопостачання”, зокрема в конкретних законодавчих нормах щодо державного контролю, нормування та стандартизації у галузі питної води та питного водопостачання, а також судового захисту даного пріоритету. Водночас вони, на нашу думку, мають бути доповнені відповідними правовими нормами також і на рівні Водного кодексу України (зокрема, в частині обов’язків водокористувачів тощо) з огляду на загальносистемне значення принципу пріоритету питної води для водного законодавства України в цілому.

Зазначені гарантії мають посилюватися у зв’язку з необхідністю забезпечення додержання сформульованого в рамках науки водного права висновку про гармонійний баланс публічних і приватних інтересів та враховуючи роль питної води у природі та суспільстві[26; 27; 28; 29].

Підсумовуючи викладене та з огляду на вищенаведені позиції законодавця і науково-теоретичні розробки науковців, вважаємо за можливе, спираючись на методологію системного аналізу нормативного матеріалу, запропонувати таке концептуальне бачення сутності та змісту пріоритетності питної води та питного водопостачання:

пріоритетність питної води означає гарантоване державою першочергове забезпечення питною водою населення для задоволення його питних, фізіологічних, санітарно-гігієнічних та побутових потреб та відповідно – похідне, другорядне значення використання питної води для задоволення інших, непродовольчих (господарських, економічних тощо) потреб суспільства;

пріоритетність питного водопостачання означає гарантоване державою першочергове значення цього виду спеціального водокористування перед іншими видами спеціального водокористування;

пріоритетність питної води та питного водопостачання забезпечується сукупністю організаційно-правових та економічних заходів уповноважених органів державної влади в межах їх компетенції, визначеної законодавством України;

гарантування пріоритетності питної води та питного водопостачання має чітке цільове призначення: для гарантування державою невідчужуваного права людини на питну воду нормативної якості та в необхідній кількості; для забезпечення особистого та соціального

здоров'я (здоров'я людини та суспільства, народу, нації[30]); для розв'язання найважливіших соціально-економічних проблем суспільства;

пріоритетність питної води та питного водопостачання забезпечується державою в особі уповноважених на те органів через засоби нормативно-правового регулювання (оскільки право є одним з найважливіших засобів забезпечення екологічних імперативів[31]), зокрема через урегулювання виключно на рівні закону найважливіших правовідносин щодо правових, економічних та організаційних засад функціонування системи питного водопостачання, спрямованих на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою, а також доповнення (деталізацію) законодавчого регулювання даного масиву суспільних відносин конкретизуючими нормами підзаконних нормативно-правових актів;

принцип пріоритетності питної води та питного водопостачання у кількісному вимірі означає забезпечення питною водою населення в необхідних (кількісних) обсягах, а в якісному вимірі – установлення загальнообов'язкових нормативних вимог (критеріїв, показників), покликаних гарантувати якість питної води, та контроль за їх додержанням;

даний принцип забезпечується шляхом вільного доступу суспільства до інформації про якість питної води, стан джерел та систем питного водопостачання, порядку формування нормативів питного водопостачання та тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення;

цей принцип передбачає наближення вимог державних стандартів на питну воду, технологій виробництва питної води, а також засобів вимірювання і методів оцінки до відповідних стандартів, технологій, засобів і методів, прийнятих у Європейському Союзі;

він передбачає законодавчу заборону відключення об'єктів питного водопостачання та водовідведення від системи енерго-, газо-, теплопостачання як об'єктів життєзабезпечення і стратегічного значення;

нові нормативно-правові акти або зміни до чинних актів законодавства України не можуть бути прийняті без урахування необхідності забезпечення та реалізації принципу пріоритетності питної води та питного водопостачання.

Список використаних джерел

1. Тимофеев Л.А. Правовые проблемы обеспечения населения России питьевой водой нормативного качества. Автореф. дисс. ... докт. юрид. наук. – Саратов, 2004. – С. 89.
2. Євстігнєєв А.С. Правове регулювання пріоритету питного водопостачання в Україні // Форум права. – 2011. – №1. – С. 335.
3. Боголюбов С. Право та єдина державна екологічна політика в Росії // Право України. – 2011. – №2. – С. 54.
4. Колбасов О.С. Законодательство о водопользовании в СССР (проблемы совершенствования советского законодательства об использовании водных ресурсов). – М., Юрид. лит.-ра, 1965. – С. 20.
5. Колбасов О.С. Правовые основы хозяйственно-питьевого водоснабжения населения Российской Федерации // Государство и право. - 1995. - №4. – С. 68.
6. Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод. Дис. ... канд. юрид. наук. – Івано-Франківськ, 2009.
7. Теория государства и права: Учебник / Под ред. В.М. Корельского, В.Д. Перевалова. – М.: НОРМА, 2000. – С. 224.
8. Закон України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” від 17.10.1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990, N 45, ст.602.
9. Закон України “Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб від 22.12.1995 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 3, ст. 9.
10. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і запровадження спеціальних режимів інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку від 7.02.2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 29, ст.189.
11. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” від 11.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 48, ст.253.
12. Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 29, ст.367.
13. Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 8.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 19-20, ст.166.
14. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 41, ст.546.

15. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 05.03.1998 р. // ВВР України. – 1998. – № 38–39. – Ст. 248.
16. Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 41. – Ст.279. № 42. – Ст.280.
17. Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006-2020 роки: Закон України від 3 березня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 15. – Ст. 243.
18. Про Концепцію розвитку водного господарства України: Постанова Верховної Ради України від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 8. – Ст. 54.
19. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» від 24.05.2010 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 17, ст.146
20. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / за заг. ред. Н.Р. Кобецької // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2010. - №11. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 192.
21. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.2002 р. // ВВР України. – 2002. – № 16. – Ст. 112.
22. Сиваков Д.О. Водное право: Учебно-практическое пособие. – Юстицинформ, 2007. — С. 6, 47.
23. Зинченко С.А., Бондарь Н.С. Собственность-свобода-право. – Ростов-на-Дону, 1995. – С. 39.
24. Камышанский В.П. Пределы и ограничения права собственности.— Волгоград: Волгогр. акад. МВД России, 2000. — 224 с.
25. Чаусова Л.Л. Принципы экологического права Украины. Дисс. ... канд. юрид. наук. – Х.: Национальная юридическая академия имени Ярослава Мудрого, 1998. – С. 39-49.
26. Гинс Г.К. Право на предметы общего пользования: Ч. 1: Основы водного права. - 1926; Ч. 2: Современное водное право. - 1928. Ч. 1-2. - Харбин: Тип. "Заря", 1926. – 397 с.
27. Калиниченко Т.Г. Теоретическое наследие О.С. Колбасова и современное развитие водного права // Экологическое право. – 2007. - №6. – С. 37
28. Калиниченко Т.Г. Формирование и развитие водного права России (публичные и частноправовые аспекты)/ Т. Г. Калиниченко. – М.: Городец, 2010. - 198 с.
29. Козлов Д.В. Вещные и обязательственные права в системе прав на водные объекты. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – Ростов-на-Дону, 2007. - 26 с.
30. Крусс В. Здоров'я як основна правова цінність сучасності // Право України. – 2011. - №11-12. – С. 6.
31. Кулинич П.Ф. Екологічні імперативи в системі правової охорони сільськогосподарських земель України // Право України. – 2011. - №2. – С. 140

POWERS OF LAWYER FOR CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE

Didkivska Galina

*(Ph.D., assistant professor of criminal law, Procedure and Criminalistics
Faculty of Law Self-STS of Ukraine)*

Harbovskyy Leonid A.,

*(Ph.D., assistant professor of criminal law, Procedure and Criminalistics
Faculty of Law Self-STS of Ukraine)*

Annotation. The scientific paper is devoted to the development of theoretical foundations of the current state of criminal procedural investigation proceedings in cases concerning the powers of a lawyer, describes a human advocate of justice and generalized practice of current criminal procedure law in this area.

Keywords: criminal investigations, powers of lawyer, criminal proceedings

Guarantee the rights and freedoms as the accused and the victim, and other participants in the criminal process. One of these guarantees is the right of the victim to use the services representative. According to art. 58 CPC Ukraine victim in criminal proceedings may represent representative – a person who in the criminal proceedings is entitled to be a defender (attorney).

"Lawyer" as "advocacy" is derived from the Latin word *advocatus*, in turn derived from *advoco* – «invite» [1, c. 4]. As you can see, the root word is not clearly defined legal meaning. The fact that in ancient Rome as a complication law, citizens who had no special training, have been forced to seek help – invited to conduct cases in the court of people who have such training. These were lawyers.

According to current criminal procedural legislation of Ukraine defender is a lawyer who protects the suspect, accused, convicted, acquitted, the person whom provides for application